

Universitätsbibliothek Wuppertal

Annæi Senecæ Tvm Rhetoris Tvm Philosophi Opera Omnia

Quid in eo contineatur sequens pagina indicabit

Seneca, Lucius Annaeus <Rhetor>

M.DC.XLVI., 1646

Liber nonus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1509](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1509)

EX LIBRO NONO
CONTROVERSIARVM
DECLAMATIO I.

Cimon ingratus.

LEX ADULTERVM CVM ADULTERA QVI DEPRE-
HENDERIT, DVV VTRVMQVE INTERFICIAT, SI-
NE FRAUDE SIT. INGRATI SIT ACTIO, *Miltiades*
perulatus damnauius, in carcere alligatus, decessit. Cimon filius
eius, ut eum sepeliret, vicarium se pro patris corpore dedit.
Callias diues sordide natus, redemit eum à Republica, & pec-
uniam soluit: ei que filiam collocavit. Ille deprehensam in
adulterio, deprecante patre, occidit uxorem. Ingrati reus est.

Contr. 1. lib. 9.

DECLAMATIO. Adulterium mihi carcer est. Ferrum
mihi à lege traditum, ad vindictam pudicitiae proiciam.
Perdidisti pecuniam Callia, si tales solvisti manus. Non
potest generosus animus contumeliam pati. Hoc inter-
est inter fortunam patris & filij, quòd illius calamita-
rum exitus fuit carcer, mearum initium. Unus Miltia-
dis, census inuentus est Cimon filius. Redemptus Cimon
redemptoris, felicitas est. Reddam beneficium, cum tam
honestum desideraveris, quam dedisti. Ego adulteros di-
mittam? quid aliud facerem, si adhuc alligatas manus ha-
berem? Quid? tu poenam putas pro Miltiade alligati? Ma-
gnum uterque beneficium dum damus, recipimus: ego,
quòd Miltiadem redemi, tu, quòd Cimonem. Turpissimum
duxi, ab eodem dimitti & adulteros & Cimonem. Ego sum,
qui referte gratiam, ne mortuis quidem desino. Ita mihi
veros habere liberos contingat, quod quantum sit Miltia-
des expertus est. Dignus erat Callias talem genuisse, qua-
lem redemit. Dic nunc. Ego te carcere exemi: cui respon-
deam, Ego me carceri tradidi. Nunquam fiet, ut melius
actum putem, quòd à Callia redemptus sum, quam quòd
pro Miltiade alligatus. Ego me à te redemptum putabam:
emisti me filiae tuae, Calliae filiam duxi, hanc tibi pater,
dum

dum ingratus esse nolo, iniuriam feci. Non possum ob id damnari, quod lege factum est. Beneficium est, quod totum eius causa præstatur, in quem confertur. Vbi aliud ex eo quis sperat, aut præparat, non beneficium, sed consilium est. Summo te dedecore liberaui inuitum, redemisti me, & tu non rogantem. Habes Virginios, & quicumque vitiatas filias vel clauerunt, vel occiderunt.

PARS ALTERA. Duo beneficia dedi: & redemi, & ei filiam collocavi. Obiicio tibi, quòd uxorem passus es adulteram fieri, quòd non custodisti, quòd moratus es, dum superueniret pater, spectator suæ calamitatis. Ego non expectaueram, donec rogores. Molestè ferebas locerum dici Calliam. Mores paellæ non tantum passus es in vitia labi, sed ipse impalisti: nactus occasionem non omisisti.

EXTRA. Hic color & GALLIONI, ET LATRONI, ET MONTANO placuit, ut nihil in Calliam diceretur contumeliosè, in redemptorem, in focerum infelicem. Multas quæstiones rhetorici & poëtæ Romani à Græcis dictas non surripuerunt, sed & prouocauerunt. Thucydidis sententia est: *Δεν αὐτὸς αἰ δὲ ἀρετῆς οὐκ ἔστιν ἄλλο καὶ τοιοῦτον τοῖς ἑλλήσιν ἀγαθόν τι γινώσκουσι.* Sallustius: Res secundæ mirè sunt vitiis obtentui. Sic cum sit præcipua in Thucydide virtus breuitas, hæc eum Sallustius vicit, & in suis eum castris cæcidit. Nam in sententia Græca tam breui habes quæ saluo sensu detrahas. deme vel *οὐκ ἔστιν ἄλλο καὶ τοιοῦτον*, deme *ἑλλήσιν*, constabit sensus, etiam si non æquè comptus, æquè tamen integer. At ex Sallustij sententia, nihil demi sine detrimento sensus potest. T. autem Lilius tam iniquus Sallustij fuit, ut hanc ipsam sententiam, & tanquam translata, & corruptam, dum transferretur, obiiceret Sallustio: nec amore Thucydidis facit, ut illum præferat, sed laudat, quem non timet: & facilius putat à se posse Sallustium vinci, si ante à Thucydide vincatur.

DECLAMATIO II.

Flaminius in cæna reum puniens.

MAIESTATIS LÆSÆ SIT ACTIO. *Flaminius prætor inter cœnā à meretrice rogatus, qua aiebat nunquā se*

vidisse hominem decollari, unum ex damnatis occidit. Accusatur laesa maiestatis.

Contr. 2. lib. 9.

DECLAMATIO. Obiicio luxuriam, histrioniam, iocos. An in conuiuio nihil aliud nisi occiditis? Vni fortasse osculo donauit homicidium. Cœnari carnifices manus abluunt. Non inquiero in totum annum: vna nocte contentus sum. Facilius est, vt qui multa meretrici dederit, homicidium neget; quàm vt qui homicidium dederit, quicquam negarit. Seiuum si verberare voluisses, extra conuiuium abduxisses. Contactam sanguine humano mensam, strictas in triclinio secures, quis credat ista concupisse meretricem, vel fecisse prætorem? Virgæ promuntur, & ante mensam deòsque crudelitatis víctima trucidatur. Me miserum, Romani imperij terrore lulistis. Legi potius, quàm scorto cadat. Exsurgite Bruti, Horatij, Decij, & cætera imperij decora. Vestris fascibus, securibus vestris iam puellæ iocantur obscœna. In eo quod sub prætextu publicæ maiestatis agitur, quicquid peccatur, maiestatis actione vindicandum est. Percussurus lictor ad prætorem respicit, prætor ad meretricem.

PARS ALTERA. Si legatus falsa mandata affert, sic audiuntur, tanquam illa populus Romanus dederit. Imperator scædus percussit, videtur populus percussisse Romanus, scædere continetur. Nunc nec viribus quicquam populi detractum est, nec opinioni. At ex te cæteros æstimant. Et ante hunc alij fuerunt, ex quibus æstimari possunt. Nemo adscribit vrbibus vitia singulorum. Obiiciunt, quòd damnatus perierit meretrici, & postulant prætorem perire damnato. Libido omnis intra meretricem est, crudelitas intra carcerem. Multa populus Romanus in suis imperatoribus tulit: in Manlio impotentiam, à quo & filius & victor occisus est: in Sylla crudelitatem: in Lucullo luxuriam: in multis auaritiam. Non putauit ad rem pertinere, vbi aut quando periret, qui perire deberet. Occisus est: quis damnatus, vbi? in pratorio: quo tempore? Est enim tempus, quo noxius perire non debeat?

EXTRA. Quædam controuersia sunt, in quibus factum defendi potest, excusari non potest. Non speramus vt Flaminium iudex probeat, sed vt dimittat. Ita que sic agere debemus.

bemus, tanquam pro facto non emendato, sed non scelerato. TITVS LIVIVS de oratoribus. qui verba antiqua & fordida consecrantur, & oratoris obscuritatem, seueritatem putant: tamen in his etiam si minus est insania, minus spei est. Illi qui tument, & abundantia laborant, plus habent furoris, sed plus & corporis. Semper ad sanitatem proclivius est, quod potest detractione curari: illi succurri non potest qui sinitur & insanit, & deficit. Murchediuz dixit tetra colon. Setuiebat forum cubiculo, prator meretrici, carcer conuiuio, dies nocti. Nouissima pars sine sensu dicta est, vt expleretur circuitus. suam enim sensum habet, Seruiebat dies nocti? Hanc ideo sententiam retuli, quia & in tricolis, & in omnibus huius generis sententiis, curamus vt numerus constet, non curamus vt sensus. Omnium autem corruptarum sententiarum exempla de industria pono: quia facilius & quid imitandum, & quid vitandum sit, docemur exemplo.

DECLAMATIO III.

Expositum repetens è duobus.

PER VIM METVMQUE GESTA, NON SINT RATA. PACTA CONVENTAQUE LEGIBVS FACTA, RATA SINT. EXPOSITVM QVI AGNOVERIT SOLVTIS ALIMENTIS RECIPIAT. *Quidam duos expositos sustulit, & educavit. quarenti patri naturali pollicitus est se indicaturum ubi essent si sibi alterum ex illis dedisset. Pactum interpositum est. reddidit illi duos, repetit vnum.*

Contr. 3. lib. 9.

DECLAMATIO. Cùm alienis diuidemus liberos, quos non diuidimus cum matribus? Vtrumque genui, vtrumque desideravi, pro vtroque pactus sum. Vna nati sunt, vna expositi, vna educati redditi distrahuntur. Distraxit illos fortuna aliquando à parentibus, nunquam ab ipsis. Duos expositi, quia alterum eligere non poteram. In auctionem fratres productos quamuis hostilis hasta non diuidit. Plus quiddam est geminos esse, quam fratres. perdit vterque gratiam suam, nisi cum altero est. Ignoscat retinenti meos, cum ipse concupiscat alienos. Agnitio diuidet, quos iunxit

etiam expositio? Omnia pro filio pacifcor, præter filium. Pactus sum flens, tremens, tanquam cum exponerem. Mihi tunc vis & necessitas erat. non enim poteram inuenire filios, nisi alterum promississem.

PARS ALTERA. Vtrumque potestis ex hoc iudicio patrem dimittere. Liberis hic carere consuevit: & cum vnum accepero, necesse est torquear. duobus assuevi. Vim vocas, quæ te patrem fecit? Ego sustuli, ego educaui, ego reddidi. iste electurus est. In ista vi duos filios perdidit. Lex arma, & vincula & vltimum periculum complectitur.

EXTRA. IN SABINVM CLODIVM, VNO DIE & Græcè & Latinè declamantem, multa vrbane dicta sunt. Dixit HATERIVS quibusdam querentibus, quòd pusillas mercedes acciperet cum duas res doceret: Nunquam magnas mercedes accipere eos qui hermeneumata docerent. MOECENAS dixit: *Tυδεϊδῶν δὲ σὸν αὐτῶν οὐκ ἴσθης πωλεῖσθαι μὲν, ἰσθῆναι δὲ οὐκ ἔστιν.* CASSIVS SEVERVS ab auditione eius rediens, interrogatus quomodo dixisset, respondit, Malè *ἔγῃ κηρύχῳ.*

DECLAMATIO IV.

A filio in arce pulsatus.

LEX. QUI PATREM PVLSAVERIT, MANVS EI PRÆCIDANTVR. Tyrannus patrem cum duobus filiis in arcem accessit, imperavit adolescentibus, ut patrem caderent. Alter ex his præcipitavit se, alter cecidit. Post in amicitiam tyranni receptus est. Occiso tyranno præmium accipit. At reus sit casu patris. Petuntur eius manus pater defendit.

Contr. 4. lib. 9.

DECLAMATIO. Felicior essem, si plures reos defenderem. Præcidetis tyrannicæ manus. Quid hoc est? integre tyrannus iacet. Tam necesse fuit patrem cedere, quam spoliare templa, virgines rapere. O quantum debemus istis manibus per quas iam nihil necesse est. Tales fuerunt, ut ex his posset tyrannum alter contemnere, alter occidere. Præcipitasti te fili. hoc non est patri parcere, sed tibi. Dura fili. in tyrannum tibi per patrem eundum est.

cx

ex filiis meis probatis? alter se occidit, alter tyrannum. Suspensas leuiter ad mouebat manus, filius simulabat ictus, pater gemitus. Necessitas magnum humanæ infelicitatis patrocinium. Hæc excusat Saguntinos, quamuis non cæciderint patres, sed occiderint.

Si nec iste cæcidisset, ille me fratri reliquerat, hic tyranno. In lege, inquit, nihil excipitur. Sed multa licet non excipiantur, intelliguntur. Et scriptum legis angustum, interpretatio diffusa est. Quid? interest lege excipere, ne fraudi sit ei qui per insaniam patrem pulsauerit: cum illi non supplicio, sed remedio opus sit. ne puniatur infans, si pulsauerit patrem. Hoc qui cogente tyranno fecit, ipso fuit inferior vapulante. Non est impudica, quæ accersita est à tyranno, non est sacrilegus sacerdos, qui deorum immortalium dona suis manibus pertulit ad tyrannum. Patre iubente fecit: nec cæcidit ipse, sed paruit. Vltio cæsi patris, nullius est, nisi patris. Si à quolibet alieno cæsus essem, & iniuriarum agere nollem, nemo nomine meo ageret. Nunc nihil interest. Pœna maior est eius qui cæcidit, ius idem eius qui cæsus est.

PARS ALTERA. Tandiu cæcidit patrem donec placeret tyranno satelles. Pro Repub. inquit, feci. Idem & Reipub. imputas & tyranno. Habuisti quod iactares tyranno. Frater maluit mori, periit, ne parricidium faceret, aut videret. Cæsus, inquit, pœnam dimitto. Mirarer, nisi pro tam bono patre fuisset, qui mori velleret. Pater, inquit, voluit, sed frater noluit. Pater, inquit, voluit. Ita tu non tantum tyranno, sed etiam patri dignus visus es parricidio. Cæcidisti patrem, cum & legem nosses, & fratrem.

EXTRA. Ab Oppio proconsule, cum quo in Cretam SABINVS ierat, in theatro Græci postulare cœperant, vt Sabinus maximum magistratum gereret. Mos autem est, barbam & capillos magistratui Cretensium submittere. Surrexit Sabinus, & silentio manu facto: Hunc magistratum, inquit, ego Romæ bis gessi. bis enim reus causam dixerat. Græci non intellexerunt, sed bene precati Cæsari, petebant, vt illum honorem Sabinus tertio gereret. Idem cum reus rogaret, vt in lautumias transferretur: Non est, inquit, quemquam vestrum decipiat nomen lautumia: illa animo meo lauta res est. Iq-

cabatur in miseris ac periculis suis, in quibus iocari eum non debuisse, quis nescit? potuisse, quis credit?

DECLAMATIO V.

DE VI SIT ACTIO. *Quidam duos filios sub nouerca amisit, dubiis crudelitatis & veneni signis. Tertium filium auus maternus rapuit, qui ad visendos nepotes agros non fuerat admissus. Quarenti patri per praconem, dixit apud se esse. Accusatur.*

Contr. 5. lib. 9.

DECLAMATIO. Habui filiam, quamuis vnus filius superfit, fecundam: apud me nutriatur sine. Quid times? ne non admittare, cum veneris? Non quæris filios, quos perdidisti: quem non perdidisti, quæris. Pater à me vnum repetit, ego duos à patre. Plus habeo quod auo, quam quod reo timendum sit. Veni ad ægrotantes nepotes: admissus non sum: hæc vera vis fuit. Nulla vis est, quæ arma, pugnam, vulnera non habet. Describe istius comitatum, tumultus: vnus est & vnus senex. Rapuisti, inquit, filium meum. immo nepotem meum sustuli: immo venientem non potui excludere. Si cuius obsessam latronibus armata manu coniugem, liberosque rapuisset. Quod viuunt puer, beneficium erit meum. Et medici alligant, & corporibus nostris vi medentur. Non potest mecum agere, tanquam cum alieno. Habet sua iura natura. Et hoc inter patrem & auum interest, quod auo seruare licet suos, patri & occidere. Quæ est ista tam sera pietas, tam praepostera? quætere tuos à tertio incipis. Quisquis puero fauit, ne inueniretur optauit.

PARS ALTERA. Non vt nepotem seruaret, fecit, sed vt infamaret vxorem veneficij, me veneficæ mancipatum. Cum socero mihi, Indices, ne viuam quidem priore vxore, conuenit: mortua vero, inimicum professus. Languente puero cum vociferatione & conuicio, auspicans, quicquid accidit, venit, qui ad sanos nepotes nunquam antea venisset. Non admisi: & tunc enim vidi rapturum.

EXTRA.

EXTRA. Habet hoc MONTANVS vitium. sententias suas repetendo corrumpit. dum non est contentus vnā rem semel bene dicere, efficit, ne bene dixerit. Propter hoc solebat Montanum SCAVRVS inter oratores Ouidium vocare. Nam & Ouidius nescit, quod bene cessit, relinquere. Cum Polyxene esset adducta tumulto Achillis immolanda, Hecuba dixit:

— cinis ipse sepulsi

In genus hoc pugnat.

Poterat esse contentus, adiecit:

— Tumulo quoque sensimus hostem.

Neque hoc contentus, adiecit:

Æacida fœcunda fuit.

Aiebat Scaurus, non minus magnam virtutem esse, scire desinere, quā scire dicere.

DECLAMATIO VI.

Filia conscia in veneno priuigni.

LEX VENEFICA TORQUEATUR, DONEC CONSCIOS INDICET. *Quidam mortua uxore, ex qua habebat filium, duxit aliam, & ex ea filiam suscipit. Veneficij damnata, dum torqueretur, dixit consciam puellam. Petitur ad supplicium puella. Pater defendit eam.*

Contr. 6. lib. 9.

DECLAMATIO. Non prodesset tibi puella, quod te admauit frater, nisi mater odisset. Nefanda mulier, etiam filix nouerca, ne mori quidem potuit, nisi & occideret. In gladiatoribus quoque conditio dura victoris est, cum moriente pugnantis. Nullum magis aduersarium timeas, quā qui viuere non potest, occidere potest. Concitatissima est rabies in desperatione, & morte vltima in furorem animus impellitur. Quædam feræ ipsa tela commordent, & in mortis auctorem per vulnera ruunt. Gladiator quem armatus fugerat, nudus insequitur: & præcipitati non quod impulit tantum trahunt, sed quod occurrit. Naturali quodam deploratæ mentis affectu, morientibus gratissimum est commori. O mendacium simile veneficio! dum nouercæ meminit, matris oblita est. Peto, ne

quia filium vindicaui, filiam perdam. nisi succurritis, nouerca vicit, ego victus sum. ne inter supplicia quidem desinit occidere. Profit apud vos puella, quod pater eam laudat: profit, quod mater accusat. Conscia, inquit, est filia. Ego torqueri cepi, nouerca torquere. Habui filium talem, ut illum amare posset nouerca, nisi in eam incidisset, quæ odisse etiam filiam posset. Seruus furti tortus Catonem consciuum dixit. Vtrum plus tormentis creditis, an Catoni? Quod nouerca tam sero, puella tam cito? In hoc veneficij pœnas dabat, ut accusationis exgeret.

PARS ALTERA. Quasdam ferarum catuli cum rabie nascuntur: venena à radicibus statim pestifera sunt. Quid illa quæ fratrem in moram sequentis patris sparsit? habes exemplum, quod & sorori conueniat & virgini. Nouerca in hoc priuigno dedit venenum, ut filia sola heres esset: idcirco adhibuit & consciam.

EX LIBRO DECIMO CONTROVERSIARVM

DECLAMATIO I.

Lugens pauperis filius diuitem sequens.

INIURIARVM SIT ACTIO. *Quidam cum haberet filium, & diuitem inimicum, occisus, in spoliatus inuenitus est. Adolescens sordidatus sequi diuitem cepit. Diues eduxit eum in ius, & postulauit, ut, si quid suspicaretur, argueret. Adolescens ait: Accusabo, cum potero: Diues petens honores, repulsus est. accusat iniuriarum pauperis filium.*

Contr. l. lib. 10.

DECLAMATIO. Gratijs diuiti, quod quos odit, iam reos facere contentus est. Non ambulabis, inquit, eadem via, non calcabis vestigia mea, non offeres delicatis oculis sordidam vestem, non flebis, me iuuito, non tacebis, perieramus, si hic magistratus esset. Quod sordidatus fui, luctas est: quod fleui, pietatis: quod non accusaui, timoris: quod repulsus est, vestrum est. Honores patre meo viuo nunquam petiuit. Vitium me meum sequitur. taceo.

Vji.